

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 29.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Frigggjadagin 28. juli 1944.

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

Ólavur kongur hin Heilagi.

Tað er ikki endiliga sum tann stóri hermaðurin, krigshøvdingurin, at vit minnst Ólav kong. Hann var ivaleyst djárvur maður í bardaga og góður hermaður, men aðrir menn í Norðanlondum hava haft betri gávur at leiða bardagar og færa kriggj enn hann.

Og tó er tað sum tann stóri stríðsmaðurin, at vit heiðra hann, og einki konganavn lýsir so sum hansara og kemur so fyri í kvæðum, sangum og søgnum.

Tann dulda rægin í minni hans liggur goymd aðrastaðnis. Hon liggur í eini hugsjón sum altíð hevur haft so sterkan atdrátt á menniskjuna. Offrahugsjónin. Offra ognir og liv fyri einum stórum máli, sum land, tjóðir, ja, øll verðaldrar fólk kunnu savnast um og kunnu taka seg saman at berjast fyri. Tað er tað, ið hugtekur menniskjuna til allar tíðir og út um alt mark. Ikki gera nakað »kompromis« sum menn siga, men ganga víðan vegin fram; og tá lýsir minnið um mannin, sum legði livið á fyri hesum máli niður gjegnum allar tíðir.

Menn kunnu siga, at Ólavur kongur hin Heilagi í mongum ferum var merktur av síni tíð, og hansara gerðir kunnu ikki verða máldar eftir tí hægsta kristliga og moralska máli.

Tað kann vera satt. Tær ymsku tíðirnar hava teir ymsku stríðshættirnar, og menniskjuni úr farnum tíðum kundu vera ógvuliga harðleikin í ferum, tá ið vit kundu hildið, meiri hóskandi var at farið fram við spekt og hógv. Men tað er ikki tí, at vit heiðra stórar menn, at teir ikki hava verið merktir av teimum veikleikum, sum mannkyn hevur. Ólavur kongur stríddist fyri stórum søkum og offurhugin hevði hann.

Hansara verðsliga hugsjón var tann, at hann ætlaði at siggja eitt sameint, fullfíggið norskt ríki.

Vildi savna saman allar menn av norskum kyni og jarðleggja einsærishugin í Norðmonnum, rudda landið fyri útlendska ávirkan og vald og skapa eitt satt tjóðríki. Vit kunnu av sonnum siga, at hann var hin dyggasti talsmaður og undangongumaður fyri Noregsveldinum, sum norsk søga hevur frá at siga.

Og hugur hansara fór eisini til eyggjarnar í Atlantshavinum, sum

bygdar vóru av norskum fólki, og har altíð mótstøða hevði staðist av royndunum at knýta tær at móðirlandinum.

Hann hevur ivaleyst sæð fyri sær hetta stóra havveldið sum strekti seg í einum óferum ringi um alt Norðuratlantshavið líka at ísroindini, og hetta hevur verið hansara kongstanki at kunna samfesta hesar fjarskotnu partar til eina sterka heild við miðsetri í heimlandinum.

Men hann hevði aðra hugsjón, og tað er hugsjónin, ið hevur fest minni hans til allar tíðir.

Tann hugsjónin, sum hevur rætutur í teirri ævigu meg, og sum rennur úr keldum uttan fyri alla tíð og alt mark.

Tað er sagt, at hann gjerdist Noregs ævigi kongur.

Verk hans var ikki bara at grunda eitt verðaldarligt veldi, men at gera Noregs ríki til eitt lið í tí ríki, sum ikki er av hesum heimi, og sum hevur sína styrki í tí andsmegi, tað gengur frá.

Altso berjast og leggja livið á fyri kristindómsins æviga ríki, tað kunnu vit siga var hugsjónin, sum livdi í Ólavi kongi, og sum ger, at vit í Føroyum hava hildið minnisdag hansara í so mangar øldir.

Ólavur kongur heilagi kundi kanska bjarga sær verðaldarrikið, um hann gekk »kompromisvegin«, gav eftir. Men hann valdi at ganga beinan vegin fram við blonkum skjældri og ljósum merki.

Og tí er tað, at hann livir sum tann stóri hugsjónarmaðurin og bjarti halginkongurin, ið stríddist móti myrkursins andum, ósannindum og øllum tí, sum ræðist ljósið. Hann, livir sum maðurin, ið er hugbundin av teimum sterku kreftum, ið skapað hava alt og liva í øllum, hevur ósigur og offrar seg sjálfan, men við hesum ævigu, virkandi kreftum risur upp til nýtt liv og vinnur stórsigur eftir deyðan.

M. J.

I Ferietiden i August Maaned er Kliniken kun aaben daglig 11—3 og lukket helt alle Lørdage, samt Fredag 4. August.

Jeg træffes atter personlig paa Kliniken efter Olaj.

Oscar Kaaber.

Fíggjarskuld var kyksendið, ið slúkti politikarin Richard Long.

I.

Ein lystilig sjón —

Richard Long, Thorsten Petersen, Jóannes Patursson og allir teir metu fullveldismenninir á knæ fyri Danastjórn, so skjótt Oyrasund aftur verður siglandi.

Hvør einasti tingmaður — uttan Richard Long! — veit tað, hvør einasti Føroyingur kann fáa tað at vita við at venda sær til gjaldstovuna ella lögtingsins skrivstovu.

at landið viðv. teim 250.000 kr. av skuldini hjá Vágs kommunu, ið so nógv hevur verið skrivað um, liggur soleiðis:

Kommunan skyldaði statinum henda pening og meiri aftrat fyri ravagnsverk sitt.

I 1942 varð skuldin »konverterað« — flutt frá statinum yvir til lögtingið.

Kommunan skuldi so státt gjalda lögtinginum peningin aftur við rentum. Eitt uppskot frá mær og Chr. Djurhuus um, at 250.000 kr. av skuldini skuldu standa rentu- og avdráttarfriar, meðan kriggið varði, varð felt.

I 1943 kom vendi. Somu menn við Thorstein Petersen á odda, fylgdir av Richard Long við Rasmussen, lögdu nú fram uppskot um, at tingið skuldi eftirgeva kommununi 250.000 kr. av skuldini.

Hetta uppskot varð samtykt av øllum tingmonnum uttan einum. Javnaðarmenn høvdu uppskót um eykainntøku at viga upp móti hesi stóru játtanini til Vágs kommunu og øðrum játtanum uttan fyri fíggjarætlanina, so einki hall skuldi koma at verða í tingsins fíggjarstöðu. Men hetta eykauppskot fall, tessverri.

Hetta er sannleikin!

Men hóast so er, sigur Richard Long ferð eftir ferð, at tað er eitt falsum, at tingið av gávuini til Vágs kommunu, hevur fingið eitt hall, eina minkan uppá 250.000 í fíggjarstöðu síni.

Merkiligt! Ófatiligt!

Men tað merkiligasta og ófatiligasta er, at »loysingarhetjan« Richard Long roynir at ugga við at tað skal nokk koma aftur, sum tingið hevur givið Vágs komunu

eftir av skuld. Tá ið friður verður skulu teir biðja státtin um eina gávu uppá 250.000 kr.

Her hava tit fullveldismannin!

Tað fyrsta, ið hann spekulerar um, tá ið sambandið er afturknýtt við Danaríkið, er við samfaldaðum biddarahondum at fella á knæ fyri Danastjórn og biðja um nøkur oyru.

Ein sjón vælsignað — Richard, Thorsten og Johannes og allar fullveldishetjurnar á knæ fyri Danastjórn um nøkur oyru! Nøkur oyru frá tí statskassa, tí landi, sum teir hava vara Føroyingar imóti; tí aftaná kriggið vil hesin kassi, hetta land vera sum tær sjei soltnu og úthungraðu kýrnar hjá Farao, ið vilja slúka allar tær feitu, ára gomlu kriggskýrnar í Føroyum, um vit ikki ansa okkum. Soleiðis hava teir rópað.

Kann henda, at Danastjórn verður at miskunna Richard Long, Thorsten Petersen, Jóannes Patursson og geva teimum hesi oyruni, teir siga fólki, at teir ætla at biðja um.

Men teir hava ikki loyvi at rokna við tí. Og tá ið so er hevur 250.000 gávan uttanfyri fíggjarætlanina skapt eitt fíggjarskuld, ið hvørki Richard Long ella nakar annar kann burturforklára, um teir so fylla hvønn einasta »Tíma«.

P. M. Dam.

Príssteðgingin.

Eg haldi tað vera eitt stívt stykki av harra Ziska at leypa á javnaðarmenn í príssteðgingarmálinum og lata fólkaflakkin ikki bara sleppa fyri ábreiðslu, men geva honum heiður og sóma fyri sína støðu.

Eg havi haft høvi til at seta meg inn í henda spurning.

Landið liggur soleiðis.

Fyrstu ferð bann móti verkbandi og verkfalli var fyri, vóru javnaðarmenn imóti. Eingin talaði so heitt og hart imóti sum P. M. Dam.

Hann helt, at tað kundi ikki verða talan um hetta, hóast líkandi var ígjøgnumført í Danmark, fyrr enn arbeiðsmaðurin og fiski- maðurin var tryggjaður imóti lön- trýsti og tryggjaður at fáa lön- hækking sambært prísveksturin. Eisini mátti hin minstlænti kunna fáa lön sína hækkaða ájavnt við hin hægstlænta.

Hetta var javnaðarmannastøðan, meðan Páll Petersen fyri fólka- flakkin talaði fyri at fáa bann móti